

ประเพณีบุญบั้งไฟสุคริวนับกับการดำรงอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมหนึ่งเดียวในภาคใต้
Boon Bang Fai Tradition of Sukkharin with the existence of the only
multicultural society in the southern

ศิริวรรณ เจริญชัชวาลวงศ์¹

บทคัดย่อ

การอนุรักษ์วัฒนธรรมสืบสานประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นประเพณีของคนไทยที่สืบทอดมาอย่างยาวนานของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือชาวอีสานที่สืบเนื่องมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ประเพณีบุญบั้งไฟเกิดจากความเชื่อของชาวอีสานเพื่อต้องการขอฝนกับพญาแถนหรือเทพวัสสกาลเทพบุตร ชาวบ้านมีความเชื่อว่าพระยาแถนมีหน้าที่คอยดูแลให้ฝนตกตามฤดูกาล สามารถบันดาลให้พืชผลข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ หากทำการบูชาพญาแถนแล้วจะทำให้การนาในปีนั้นๆ ได้ผลดี พญาแถนเป็นเทพที่มีความชื่นชอบไฟเป็นอย่างมาก ชาวบ้านจึงได้มีการจุดบั้งไฟไปบอกพญาแถนเพื่อให้ทราบถึงฤดูทำนาปลูกข้าวแล้วให้พญาแถนได้ช่วยให้ฝนตกลงมาให้เพียงพอต่อการปลูกข้าวของชาวนาหากหมู่บ้านใดไม่จัดทำกรจัดงานบุญบั้งไฟบูชาฝนจะไม่ตกถูกต้องตามฤดูกาล อาจเกิดภัยพิบัติกับหมู่บ้านได้ การศึกษาบุญบั้งไฟสุคริวนับกับการดำรงอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมหนึ่งเดียวในภาคใต้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภูมิหลังเกี่ยวกับชนชาวอีสานที่มาตั้งหลักแหล่งอยู่ในอำเภอสุคริวน 2) เพื่อศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของประเพณีบุญบั้งไฟสุคริวน 3) เพื่อศึกษาแนวคิดประเพณีวัฒนธรรมบุญบั้งไฟสุคริวน บ้านภูเขาทอง ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคริวน จังหวัดนราธิวาสได้มีพี่น้องชาวอีสานย้ายถิ่นฐานมาตั้งรกรากบุกเบิกพื้นที่ทำกินมาตั้งแต่ปี 2518 และได้จัดงานบุญบั้งไฟเพื่อรักษาประเพณีอันดีงามของบรรพบุรุษมาสืบสานในพื้นที่อำเภอสุคริวนมาจนถึงปัจจุบันและเป็นการสืบสานประเพณีดั้งเดิมหนึ่งเดียวในภาคใต้ ความเป็นอัตลักษณ์ในตนเอง ในพื้นที่ที่มีความเชื่อในศาสนาที่แตกต่างกัน แต่ก็ยังสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันสันติสุข มีการช่วยเหลือเกื้อกูลพึ่งพากันและมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน จึงปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอย่างมาก

คำสำคัญ : บุญบั้งไฟ , การดำรงอยู่, พหุวัฒนธรรม

Abstract

Cultural preservation, tradition, tradition Is a tradition of Thai people that has been passed down for a long time of people in the northeast region or Isan people that have traditionally been ancestors. The tradition of fireballs originated from the beliefs of the northeastern people in order to ask for rain with Phaya Tan or Thewassakal, the gods. Villagers believe that Phraya Elven is responsible for overseeing the seasonal rain. Able to inspire a plentiful crop of rice, fish and food If worshipping Phaya Tan then rice farming in that year will be effective. Phaya Tan is a god who likes fire. The villagers therefore lit a fireball to tell Phaya Tan to know that it was the rice planting season, so Phaya Tan helped the rain fall enough to grow rice belonging to the farmers. It won't rain right after the season. In the context of a study 1) To study the background of the Isaan people who settled in Sukirin District, 2) To study the multicultural society and the distinctive identity of the Bun Bang Fai Sukirin tradition,

¹ อาจารย์ สาขาวิชาวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และสื่อดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

3) To study the concept of Bun Bang Fai Sukirin culture. Ban Phukhao Thong, Phu Khao Thong Subdistrict, Sukirin District, Narathiwat Province has relocated to the Isan people to settle and pioneer the area for cooking since 1975 and have organized the Bun Bang Fai festival to preserve the good traditions of the ancestors to carry on in the Sukirin district. Until now Is a continuation of the one and only traditional tradition in the South self-identity In areas with different religious beliefs .But still able to live together peace to support each other and have mutual understanding .Therefore a very interesting phenomenon.

Key words: Boon Bang Fai Tradition, existence, multicultural

บทนำ

อิทธิพลความเชื่อเรื่องประเพณีบั้งไฟที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวอีสานนั้น บุญบั้งไฟเป็นอะไรที่มากกว่า ลำไม้ไผ่ที่บรรจุดินปืนหรือหม้อในภาษาลาวอีสาน การจุดบั้งไฟจะมากควบคู่กับบุญบั้งไฟ ถือเป็นหนึ่งในฮีตสิบสองเดือนของชาวอีสาน คำว่า “ฮีต” ในภาษา อีสานแปลว่าจารีต ดังนั้นคำว่า ฮีตสิบสองจึงแปลว่าจารีตสิบสองเดือนสำหรับชาวอีสาน วันเวลาของงานบุญบั้งไฟในอีสานนิยมจัดในเดือน 6 และอาจขยายเวลายาวไปถึงเดือน 7 ตามวิธีการนับวันเดือนปีแบบจันทรคติ ช่วงดังกล่าวจะเป็นเป็นช่วงต้นฤดูฝน สังคมท้องถิ่นในอดีตอีสานเป็นสิ่งศกษตรกรรม ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่บรรพบุรุษนับถือเรื่องการทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล โดยในแต่ละปีก็จะการจุดบั้งไฟเพื่อบูชาพระยาแถนขึ้น การถ่ายทอดจากบรรพบุรุษในอดีตเล่ากันว่าพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อการทำบั้งไฟ เนื่องจากพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางศาสนาและช่วยทำนุบำรุงศาสนาให้คงอยู่ ประชาชนในอดีตมีความผูกพันกับวัดมาก การประชุม กิจกรรมรวมกลุ่ม การสนทนา มักใช้วัดเป็นที่ประสานงานและพูดคุยกัน จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้พระสงฆ์ได้มีปฏิสัมพันธ์ชิดกับคนในชุมชนและส่งผลต่อการถ่ายทอดประเพณีบุญบั้งไฟ ให้ประสบผลสำเร็จ

ประเพณีบุญบั้งไฟเป็นประเพณีหนึ่งของภาคอีสานของไทย ชาวอีสานได้จัดงานบุญบั้งไฟขึ้นเพื่อเป็นการบูชาพระยาแถนหรือเทวดาสกาลเทพบุตร จากการขอพรให้ฝนตก มีน้ำพอใช้ในการทำนาทำสวนและการใช้เพื่อประกอบอาชีพ หากหมู่บ้านใดไม่จัดทำกาจัดงานบุญบั้งไฟเพื่อบูชาพระยาแถน ฝนก็จะไม่ตกถูกต้องตามฤดูกาล เกิดความแห้งแล้งในท้องที่นั้นๆ ในหมู่บ้าน บุญบั้งไฟ เป็นหนึ่งในฮีตสิบสองเดือนของชาวอีสานนิยมทำกันในเดือน 6 หรือช่วงฤดูฝนเข้าสู่การทำนา ตกกล้า หว่าน ไถ เพื่อเป็นการบูชาแถนขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล เหมือนกับการแห่นางแมวของคนภาคกลาง แต่ในตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส ประเพณีบุญบั้งไฟจะถูกจัดขึ้นทุกๆวันเสาร์ที่สองของเดือนมิถุนายนของทุกปี

ชาวไทยพุทธในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังคงมีความเชื่อและศรัทธาในเรื่องพิธีกรรมและสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อ การเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นสิ่งที่ทำให้มีกำลังใจ เกิดมงคลแก่ชีวิต ความเชื่อและพิธีกรรมต่อประเพณีงานบุญบั้งไฟของชุมชนบ้านภูเขาทอง ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาสเกิดจากความเชื่อและพิธีกรรมที่มีต่อประเพณีบุญบั้งไฟ เพื่อบูชาพระยาแถน และให้ฟ้าฝนตกตามฤดูกาลในชุมชนนั้นทำให้เกิดคุณค่าของประเพณีงานบุญบั้งไฟที่มีต่อวิถีชีวิตของชุมชนบ้านภูเขาทอง ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาสในด้านต่างๆดังนี้ (พระคงศักดิ์ สิริคุตโต, 2560, หน้า ก)

1. ด้านจิตใจ คุณค่าทางด้านจิตใจของชุมชนบ้านภูเขาทองมีความเชื่อและศรัทธาว่าการจุดบั้งไฟเพื่อบูชาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อความสบายใจ เพื่อความสุขของตนเองและครอบครัว เพื่อไม่เกิดภัยพิบัติหรือความเจ็บไข้ได้ป่วยในชุมชนนั้น

2. ด้านเศรษฐกิจ ประเพณีบุญบั้งไฟเป็นเทศกาลประจำปีที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากที่ต่างๆให้มาเที่ยวชมงานขบวนแห่บั้งไฟและยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

3. ด้านสังคม ถ้าหากประชาชนคนใด ไม่ยึดถือหรือปฏิบัติตามกรอบประเพณี จะไม่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนบ้านภูเขาทองในด้านการอนุรักษ์รักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี บุคคลนั้นจะถูกมองว่าเป็นคนที่ผิดทำนองคลองธรรมด้านประเพณีและวัฒนธรรมของบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดกันมา

4. ด้านการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรม งานประเพณีบุญบั้งไฟมีอิทธิพลต่อชาวบ้านในท้องถิ่นคือการสะท้อนถึงวัฒนธรรมและความเชื่อของลูกหลานชาวอีสานว่ายังเคารพและศรัทธาในสิ่งที่ถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นประเพณีบุญบั้งไฟ ส่งผลต่อลูกหลานได้อนุรักษ์ไว้เป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษหรือผู้นำชุมชนที่ทำให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจ เกิดความสามัคคี อีกทั้งยังเป็นกุศโลบายที่ทำให้ลูกหลานได้เข้าวัดทำบุญ นับเป็นความคิดที่ชาญฉลาดและหลักแหลมของบรรพบุรุษที่สามารถดึงลูกหลานให้ทำความดีประกอบกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันโดยอาศัยวัฒนธรรมประเพณีที่ถ่ายทอดกันมา

ภูมิหลังเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของประเพณีบุญบั้งไฟในท้องถิ่นอีสาน

ประเพณีบุญบั้งไฟนับเป็นประเพณีที่เก่าแก่ของภาคอีสานของไทยรวมไปถึงลาว เป็นประเพณีที่ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมายาวนาน ชาวบ้านมีความเชื่อกันว่าหากหมู่บ้านหรือชุมชนใด ได้จุดบั้งไฟ เพื่อบูชาและขอน้ำฝนจากพระยาแถน หมู่บ้านนั้นก็จะมีน้ำและมีพืชผลที่มีความอุดมสมบูรณ์ได้ผลิตผลดี ในอดีตมนุษย์เมื่อเกิดความรู้สึกว่าไม่ปลอดภัย กลัวอำนาจเหนือธรรมชาติ หวั่นเกรงเหตุการณ์ทางธรรมชาติที่อาจทำอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน จึงเกิดความคิดว่าจะต้องมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งบันดาลให้เป็นไป มนุษย์จึงมีจินตนาการที่เกิดขึ้นตามความรู้สึกว่าอำนาจเหนือธรรมชาติคือ ภูตผี ปีศาจ วิญญาณ เทวดา นางไม้และเมื่อมนุษย์หาเหตุผลมาอธิบายไม่ได้ ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติจึงมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ในบางกลุ่ม รวมถึงยังเกิดความเชื่อในการเคารพต่อสิ่งที่มองไม่เห็นจับต้องไม่ได้ บุญบั้งไฟเป็นอีกหนึ่งประเพณีที่เกิดจากความเชื่อโบราณเพื่อให้เกิดฝนตกต้องตามฤดูกาล นอกจากนี้ยังเป็นงานประเพณีและกิจกรรมที่สร้างความรักใคร่สามัคคีให้กับคนใจหมู่บ้านในการเตรียมบั้งไฟและการเตรียมขบวนแห่บั้งไฟ ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากคนในหมู่บ้าน บ้านภูเขาทอง ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคิริน จังหวัดนราธิวาสได้มีอีสานย้ายถิ่นฐานมาตั้งรกรากบุกเบิกพื้นที่ทำกินมาตั้งแต่ปี 2518 และได้มีการจัดงานบุญบั้งไฟเพื่อรักษาประเพณีอันดีงามของบรรพบุรุษมาสืบสานในพื้นที่อำเภอสุคิรินมาจนถึงปัจจุบันและเป็นการสืบสานประเพณีดั้งเดิมหนึ่งเดียวในภาคใต้

ปัจจุบันหลายหน่วยงานจากภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนด้านงบประมาณ ได้แก่ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, สำนักงานจังหวัดนราธิวาส, สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาส และมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในจารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้ได้เป็นแหล่งเรียนรู้และอนุรักษ์กิจกรรมประเพณีบุญบั้งไฟเพื่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนสามารถที่จะถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นได้ในอนาคต

สังคมพหุวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ที่โดดเด่นประเพณีบุญบั้งไฟสุคิริน

สังคมพหุวัฒนธรรม หมายถึงสังคมที่มีประชากรตั้งแต่สองกลุ่มวัฒนธรรมขึ้นไป แต่ละกลุ่มจะมีลักษณะวัฒนธรรมเป็นของตนเอง มีอัตลักษณ์และชุมชนของตนเอง แต่ในบางครั้งอาจมีลักษณะที่ซ้อนทับกันระหว่างกลุ่ม ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาจเป็นเรื่องของการพึ่งพิงทางอำนาจ หรือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ด้วยฐานะทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางสังคม การศึกษา และอิทธิพลทางการเมือง ดังนั้นกลุ่มคน

ที่มีความแตกต่างด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ทั้งชนบรรมนิยมประเพณี ชาติพันธุ์ ศาสนกิจพิธีการต่างๆ ภาษา การแต่งกาย วิธีการคิด การมีปฏิสัมพันธ์ รวมถึงการสื่อสาร มาอยู่ร่วมกันในบริเวณร่วมดินแดนเดียวกัน การรวมกันของกลุ่ม หมู่เหล่าหรือต่างชาติพันธุ์จึงนำไปสู่การมีกฎ กติกา มารยาท การให้เกียรติซึ่งกันและกัน การเคารพบนพื้นฐานของความเข้าใจร่วมกัน ถือว่าเป็นปัจจัยที่ทำให้สังคมพหุวัฒนธรรมดำเนินไปตามครรลองของสังคมได้ดี

แนวคิดพหุวัฒนธรรมกับการดำรงอยู่ในพื้นที่สุคติรินสามารถดำรงอยู่ได้โดยที่ประชาชนในพื้นที่ได้มีการยึดถือประเพณีดั้งเดิมและยังสืบทอดไม่ให้เกิดเป็นวัฒนธรรมสูญหายแม้จะอยู่ในพื้นที่ที่มีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความแตกต่างและหลากหลายทางวัฒนธรรมก็ตาม ซึ่งแนวทางที่จะดำรงอยู่ได้นั้นเกิดจากความต้องการสร้างที่พึ่งทางใจ การยืนยันอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่ม ความรักความสามัคคีของกลุ่มชน โดยวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในพื้นที่ต่างๆ ทั้งที่โรงเรียน ในเมือง และในสังคมซึ่งกลุ่มวัฒนธรรมต่างๆ ดำรงอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน

งานประเพณีบุญบั้งไฟของชาวตำบลภูเขาทอง มีความเป็นเอกลักษณ์ คือ จะมีการประชุมตัวแทนชาวอีสานที่มาอาศัยตั้งรกรากอยู่ในพื้นที่สุคติริน ซึ่งมีประชากรร้อยละ 98 หรือประมาณ 25,000 คน เป็นชาวไทยอีสานเกือบทั้งหมดเพื่อจัดงานบุญบั้งไฟ โดยใช้วัดเป็นที่รวมของการจัดกิจกรรมของชุมชน การเตรียมการต่าง ๆ ตั้งแต่การทำบั้งไฟ ชาวบ้านจะเรียไรเงินและสิ่งของตามศรัทธาเพื่อร่วมสมทบกันสร้างบั้งไฟ ในสมัยโบราณจะทำเพียงบั้งเดียว การทำบั้งไฟในสมัยก่อนจะใช้ไม้ไผ่ลำขนาดใหญ่ที่สุด แต่ปัจจุบันยุคสมัยเปลี่ยนไปจากลำไผ่กลายมาเป็นท่อเหล็กหรือท่อประปา โดยการสืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีบุญบั้งไฟประจำปี จะเน้นให้มีการจัดขบวนบั้งไฟ และขบวนนางรำที่งดงาม แสดงออกถึงความรัก ความสามัคคี ของคนในชุมชน

การจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟในอำเภอสุคติรินมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชาวไทยอีสานในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส คือ เป็นการขอฝนให้ตกต้องตามฤดูกาล เพื่อชาวบ้านมีน้ำ ทำไร่ ทำนาทำสวนให้มีพืชผลผลิตที่ดีเป็นประเพณีที่ทำให้คนในหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นเด็กเล็กจนถึงวัยผู้เฒ่าผู้แก่ มีความสนุกสนาน เป็นการสร้างความสามัคคี การสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี จึงถือได้ว่าประเพณีบุญบั้งไฟมีความสำคัญมีคุณค่าทางสังคมและส่งผลทางด้านจิตใจต่อคนในพื้นที่ มีผลต่อการถ่ายทอดและการดำรงอยู่ของคนในชุมชนอย่างแท้จริง ดังนั้นถึงถือว่าประเพณีบุญบั้งไฟเป็นประเพณีที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และเป็นประเพณีที่ควรรักษาไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน

ภาพที่ 1 ประเพณีบุญบั้งไฟ (Jib Enjoy, 2021)

สังคมพหุวัฒนธรรมเป็นความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชนเผ่าดำรงอยู่ด้วยกลุ่มวัฒนธรรมที่แตกต่างและหลากหลาย โดยกลุ่มชนกลุ่มนี้ต้องการให้สังคมตระหนักและยอมรับถึงความแตกต่างในด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่และแนวทางปฏิบัติ ความแตกต่างที่ปรากฏให้เห็นจะแสดงออกมาในรูปแบบของอัตลักษณ์กลุ่มที่สั่งสมมาเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งกลุ่มชนต้องการให้สังคมปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียมไม่แบ่ง แยกความแตกต่างของศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงเคารพและยอมรับความแตกต่างผ่านการกระทำผ่านสัญลักษณ์ ผ่านขนบธรรมเนียมประเพณีนั้นๆ

แนวคิดเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม

ประเพณีและวัฒนธรรมไทยเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย ซึ่งการสืบทอดวัฒนธรรมและประเพณีไทย ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนและสังคมไทย การดำรงอยู่ของประเพณีและวัฒนธรรมสามารถทำให้เข้าใจและสามารถวิเคราะห์การดำรงอยู่ของประเพณีบุญบั้งไฟ ดังนี้

दनัย ไชโยธา (2546, หน้า 117) ได้ให้ความหมายของประเพณีวัฒนธรรมว่าเป็น แบบความคิด ความเชื่อ การกระทำ ค่านิยม ทศนคติ ศีลธรรม จารีต ระเบียบแบบแผนที่กระทำในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือเป็นสิ่งที่ปฏิบัติเชื่อถือมานานจนกลายเป็นแบบอย่างความคิดหรือการกระทำที่ได้สืบทอดกันมาและยังมีอิทธิพลอยู่ในปัจจุบัน และยังคงดำรงอยู่ต่อไปได้

ความสำคัญของประเพณีและพิธีกรรม

ประเพณีและพิธีกรรมเป็นสมบัติของสังคมที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตและสังคมมาตั้งแต่อดีตและยาวนานมาถึงปัจจุบัน ประเพณีและพิธีกรรมจึงมีบทบาทต่อมนุษย์ดังนี้ (ประชิด สกฤษณ์พัฒน์, 2546, หน้า 58)

1. ประเพณีและพิธีกรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจของมนุษย์ไม่ว่าจะอยู่ในยุคใด สมัยใด เมื่อพบประสบปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ก็มักจะเกิดความเครียดและความกังวล ซึ่งจะมีผลการบั่นทอนสุขภาพจิตและร่างกายได้ การทำพิธีกรรมจึงเป็นการแก้ไขเรื่องร้ายให้กลายเป็นดี ทำให้จิตใจสบายขึ้นผ่อนคลายความตึงเครียดและสร้างความเข้มแข็งขึ้น

2. ประเพณีและพิธีกรรมเป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม ให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุขและเป็นปกติ สังคมจึงต้องมีข้อตกลง มีระเบียบแบบแผนที่ทุกคนยอมรับและประพฤติตาม

3. ประเพณีและพิธีกรรมเป็นสัญลักษณ์ซึ่งทำให้เข้าใจสาระสำคัญของชีวิต ประเพณีและพิธีกรรมแต่ละอย่างย่อมมีแนวคิดหรือแบบแผนการปฏิบัติที่แฝงอยู่ในพิธีกรรม ขั้นตอนต่างๆ ในประเพณีและพิธีกรรมจึงเป็นสัญลักษณ์ของแนวคิดและมีบทบาทในการซึ่งนำให้เข้าใจถึงสาระสำคัญของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีและพิธีกรรมส่วนบุคคลจะแฝงแนวคิดที่เป็นสัญลักษณ์เกี่ยวกับสภาพของบุคคลในแต่ละช่วงอย่างน่าสนใจ

4. ประเพณีและพิธีกรรมเป็นตัวช่วยในการสร้างผูกพัน ความเป็นพวกพ้องเดียวกัน การประพฤติปฏิบัติและการกระทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกันให้เป็นไปตามเป็นแบบแผนเดียวกัน

5. ประเพณีและพิธีกรรมเป็นเครื่องมือผสมผสานความเชื่อต่าง ๆ เข้าด้วยกัน นับจากอดีตจนถึงปัจจุบันชาวไทยมีวัฒนธรรมที่มีวิวัฒนาการกันอย่างต่อเนื่อง ในเรื่องของความเชื่อก็จึงถูกผสมผสานกลมกลืนด้วยประเพณีและพิธีกรรม

แนวคิดประเพณีวัฒนธรรมบุญบั้งไฟสุคริริน

ประเพณีวัฒนธรรมบุญบั้งไฟสุคริรินเป็นการส่งเสริม รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีเก่าแก่ที่มีมาเกือบ 50 ปีหรือประมาณปี พ.ศ.2518 โดยชาวอีสานที่ย้ายถิ่นฐานมาพำนักในจังหวัดนราธิวาสร่วมสืบสานประเพณีโบราณจากทางภาคอีสานดั้งเดิม เพื่อการสืบทอด เพื่อการดำรงอยู่และเพื่อหล่อหลอมความรักใคร่สมัครสมาน

สามัคคีของกลุ่มชน โดยพร้อมใจกันจัดงาน "บุญบั้งไฟสุคริริน" ณ บ้านภูเขาทอง ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุคริริน จังหวัดนครราชสีมาขึ้นในทุก ๆ ปี การนำประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีอันดีงามของบรรพบุรุษมาสืบสานในพื้นที่อำเภอสุคริรินมาจนถึงปัจจุบัน การดำรงอยู่ได้รับการส่งเสริมจากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะชาวบ้านตำบลภูเขาทองได้ร่วมกันอนุรักษ์จากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งทุกปีจะมีนักท่องเที่ยวทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ รวมถึงชาวมาเลเซียเดินทางมาเที่ยวชมงานเป็นจำนวนมากทุกปี หากไม่มีเหตุจำเป็นหรือสถานการณ์ร้ายแรงจากโรคระบาดโควิด 19 หรือสถานการณ์ทางการเมือง ที่ห้ามการจัดกิจกรรมกลุ่ม บรรยากาศจะเต็มไปด้วยรอยยิ้ม ความสนุกสนาน และภาพแห่งความประทับใจราวกับว่า ได้ไปเยือนในพื้นที่ถิ่นภาคอีสาน และนับเป็นงานบุญบั้งไฟที่ยิ่งใหญ่แห่งเดียวในภาคใต้ ขณะที่นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมีความตั้งใจมาชมการประดิษฐ์บั้งไฟเป็นลวดลายต่าง ๆ ที่มีความสวยงาม คงเอกลักษณ์ของชาวอีสานดั้งเดิม รวมถึงต้องการมาสัมผัสวิถีชีวิตของคนอีสานในพื้นที่ปลายด้ามขวาน

ความหมายของบั้งไฟ

บั้งไฟในภาษาถิ่นอีสานหมายถึงดอกไม้ไฟชนิดหนึ่ง มีหางยาว ประดิษฐ์ด้วยการนำเอาดินประสิวมาคั่วกับถ่านไม้ทำให้เข้ากันจนละเอียดเรียกว่า หม้อ (ดินปืน) และเอาหม้อนั้นใส่กระบอกลูกไม้ไฟทำให้แน่นเจาะรูตอนท้ายของบั้งไฟแล้วนำไฟท่อนอื่นมัดติดกับกระบอกให้ใส่หม้อให้รอบ จากนั้นจึงนำเอาไม้ไผ่ยาวอีกลำหนึ่งมามัดประกบต่อออกไปเป็นหางยาวเพื่อใช้สำหรับถ่วงหัวให้สมดุลกัน

ประเภทของบั้งไฟ

บั้งไฟสามารถแยกประเภทได้หลายชนิด ดังนี้

1. **บั้งไฟหวอด** บั้งไฟหวอด เป็นบั้งไฟที่มีขนาดเล็ก กระบอบั้งไฟทำจากกระบอกลูกไม้ไฟเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2-4 นิ้ว มีความยาวประมาณ 4-10 นิ้ว
2. **บั้งไฟม้า** บั้งไฟม้าเป็นบั้งไฟขนาดเล็กเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1-2 นิ้ว ยาวประมาณ 1 ฟุต รูปร่างลักษณะคล้ายม้าที่กำลังวิ่ง
3. **บั้งไฟทะเล** บั้งไฟทะเลหรือบั้งไฟจินาย ในภาษาอีสานคำว่าจินายหมายถึงจิ้งหรีด บั้งไฟทะเลเป็นบั้งไฟที่มีรูปร่างกลม มีความยาวประมาณ 9-12 นิ้ว
4. **บั้งไฟต้อ** บั้งไฟต้อหรือบั้งไฟกระแต่นั่งตอ เป็นบั้งไฟขนาดเล็กมีหางสั้น ทำจากกระบอกลูกไม้ไฟเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 นิ้วครึ่ง ความยาวของตัวบั้งไฟประมาณ 3 นิ้ว บั้งไฟต้อเวลาจุดไฟเมื่อพุ่งขึ้นและหมุนขึ้นสู่อากาศ จะมีเสียงดังต้อ ๆ จึงเป็นที่มาของชื่อ
5. **บั้งไฟซ่าง** บั้งไฟซ่างหรือบั้งตะโพก เป็นบั้งไฟไม่มีหาง บั้งไฟแบบนี้ทำขึ้นเพื่อจุดให้มีเสียงดังเพื่อเรียกความสนใจ ไม่ต้องการให้พุ่งขึ้น บั้งไฟซ่างเมื่อจุดแล้วจะมีเสียงคล้ายกับซ่างร้อง และเป็นบั้งไฟที่มีขนาดใหญ่
6. **บั้งหมื่น** บั้งหมื่นเป็นบั้งไฟขนาดกลาง มีขนาดกระบอกลูกไม้ไฟเส้นผ่าศูนย์กลาง 3.5 นิ้ว ยาวประมาณ 1.5 เมตร หากนับรวมหางบั้งไฟยาวประมาณ 3-4 เมตร
7. **บั้งไฟแสน** บั้งไฟแสนเป็นบั้งไฟขนาดใหญ่ที่สุด ความยาวของเลาบั้งไฟมีขนาด 2-8 เมตร หากรวมหางบั้งไฟยาวประมาณ 5.12 เมตร หากมีขนาดใหญ่กว่านี้มักเรียกบั้งไฟล้าน เป็นบั้งไฟที่ทำค่อนข้างยากเพราะมีขนาดใหญ่ต้องอาศัยครูบั้งไฟที่มีความชำนาญ การก่อนทำบั้งไฟชนิดนี้จะมีการประกอบพิธีกรรมบวงสรวงให้ถูกต้องตามแบบแผนประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาเสียก่อนจึงเริ่มลงมือทำบั้งไฟ
8. **บั้งไฟพลุ** บั้งไฟพลุเป็นบั้งไฟที่นิยมจุดตามเทศกาลงานบุญต่างๆมีเสียงดัง เช่น งานกฐิน งานบุญมหาชาติ หรือแม้กระทั่งงานเปิดกีฬา (สุพัตรา ต้นเส็ง, 2564)

ความเชื่อของมนุษย์ต่ออำนาจเหนือธรรมชาติ

ความเชื่อเป็นสิ่งอยู่ภายใต้จิตสำนึกของมนุษย์ พลังอำนาจเหนือธรรมชาติจะส่งทั้งผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงหรือไม่ มนุษย์มีความเชื่อในพลังเหนือธรรมชาติสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ความเชื่อวิญาณในธรรมชาติเป็นความเชื่อที่ว่าธรรมชาติเหล่านั้นมีตัวตนมีอำนาจ พิเศษและก่อให้เกิดคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ จึงได้เกรงกลัวและกราบไหว้
2. ความเชื่อในคติถือผีสางเทวดาหรือวิญญาณนิยม เชื่อว่าในธรรมชาติทั้งหลายมีวิญญาณที่มีอำนาจทำให้เกิดความทุกข์อาจเป็นมารร้ายผีสาง ส่วนที่ทำให้เกิดสุขอาจเป็นเทวดา สร้างภาพเหล่านั้นขึ้นตามความนึกคิดของตนเองเป็นเทพเจ้าหรือผีสางเทวดาแล้วนับถือในภาพนั้น
3. ความเชื่อวิญญาณบรรพบุรุษ เชื่อว่าวิญญาณบรรพบุรุษที่ตายไปแล้วไม่ได้ไปไหน ยังคงอยู่ปกป้องรักษาดูแลบุตรหลานของตนอยู่ ทำให้เกิดการบูชาวิญญาณบรรพบุรุษ
4. ความเชื่อในเทพเจ้าหลายองค์หรือ พหุเทวนิยมมีการสร้างภาพเทพเจ้าตามมโนคติของตน โดยคิดเห็นว่าธรรมชาติอย่างใดควรมีรูปเป็นอย่างไร และธรรมชาติอย่างไหนมีอำนาจสูงต่ำกว่ากันอย่างไร เทพเจ้าแต่ละองค์มีอำนาจลดหลั่นกัน และมีหน้าที่แตกต่างกัน คติความเชื่อของอีสานเป็นความเชื่อที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษที่เล่าถ่ายทอดต่อกันมา ผสมผสานระหว่างพระพุทธศาสนา พราหมณ์ ผี รวมทั้งเทวดาความเชื่อของชาวชนบทมีมากมาย ความเชื่อเหล่านี้ถือว่าเป็นแนวทางหรือคติของการดำเนินชีวิต (ธวัช ปุณโณทก, 2528, หน้า 350 และ ภัทรวรรณ จันทรศิริ, 2553, หน้า 58)

สำหรับชาวอีสานกับความเชื่อบุญบั้งไฟ เช่น เชื่อในเรื่องนาคเล่นน้ำ การเกิด การตาย ศาสนา บรรพบุรุษ ผีสางเทวดา ไชกลาง คาลาอาคม และเชื่อในนิทานปรัมปราที่เป็นที่มาของบุญบั้งไฟ ชาวอีสานมีความเชื่อในพระพุทธศาสนาและเรื่องผีสางเทวดาเข้าด้วยกัน โดยเชื่อในเรื่องของผีสาง เทวดาที่ปกปักรักษาหมู่บ้าน มีการทำตามธรรมชาติ และวิถีชีวิตประจำวันให้ดำเนินไปอย่างมีความสุข เช่น ประเพณีฮีต ก็ให้คนได้ทำบุญกันทั้ง 12 เดือน เป็นการสอนให้คนรู้จักเข้าวัดทำบุญไม่ไขว่แต่ทำอะไรทำนา จนไม่มีเวลาทำบุญ นับเป็นภูมิปัญญาอันชาญฉลาดของคนโบราณอย่างยิ่ง และนอกจากความเชื่อในประเพณี 12 เดือน แล้วชาวบ้านหนองเขื่อนช้างยังมีความเชื่อในนิทานปรัมปราที่เกี่ยวกับประเพณีบุญบั้งไฟอยู่ 2 เรื่องคือ นิทานเรื่องพญาคนคาก และท้าวมหาแดง - นางไอ่ จากความเชื่อในช้างต้นนี้เองจึงทำให้ชาวอีสานยังคงมีความเชื่อ ค่านิยม และทำพิธีกรรมแบบดั้งเดิมซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การจัดบุญบั้งไฟ แบบดั้งเดิมเพื่อบูชาคุณของพระพุทธเจ้า สืบต่ออายุพระพุทธศาสนา ขอน้ำฝน เชื่อมความสามัคคี แสดงการละเล่นการบูชาคุณของพระพุทธเจ้า ชาวไทยอีสานส่วนมากนับถือพระพุทธศาสนา เมื่อถึงเทศกาลเดือน 6 ซึ่งเป็นวันประสูติ วันตรัสรู้ และวันปรินิพพานของพระพุทธเจ้า ชาวอีสานจะจัดดอกไม้ธูปเทียนมาบูชา พระพุทธรูป การทำบุญบั้งไฟของชาวอีสานถือว่าเป็นการบูชาพระพุทธเจ้าด้วยเช่นกัน
2. การสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา เนื่องจากการทำบุญบั้งไฟ มีการบวชพระและบวชเณรในครั้งนี้ด้วย จึงถือว่าการสืบต่อพระพุทธศาสนา
3. เป็นความเชื่อในเรื่องของการขอฝน การทำนาที่ต้องอาศัยน้ำฝนแต่เนื่องจากมนุษย์ไม่สามารถควบคุมธรรมชาติได้ จึงมีความเชื่อว่าพญาแถนจะบันดาลน้ำฝนให้ตกลงมา จึงทำบุญบั้งไฟเป็นการส่งสัญญาณบอกถึงฤดูกาลทำนาแล้วให้ส่งน้ำลงมาเพื่อให้ทำนา
4. เป็นการเชื่อมความสามัคคี คนในบ้านเมืองหนึ่งที่แตกต่างกันมาอยู่ร่วมกัน ถ้ามีได้ทำกิจกรรมร่วมกันก็จะมีฐานะต่างคนต่างอยู่ เมื่อบ้านเมืองเกิดความยุ่งยากจะขาดกำลังคนแก้ไข ดังนั้น

เมื่อทำบุญบั้งไฟก็จะเปิดโอกาสให้คนทั้งหลายได้มาร่วมแรงร่วมใจกันประกอบกิจกรรม สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้น ในหมู่คณะ

5. ในขบวนแห่จะต้องมีการแสดงการละเล่นเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนมาแสดงการละเล่น คนเราเมื่อได้เล่น ได้กินร่วมกันจะเกิดความรักใคร่ใยดีต่อกัน การเล่นบางอย่างจะสุขภาพเรียบร้อย บางอย่างไม่สุขภาพบ้างก็มี แต่ก็ไม่ถือสาหาความ เพราะถือว่าเป็นการเล่นเท่านั้น

ความเชื่อแบบดั้งเดิมของประเพณีบุญบั้งไฟของชาวอีสานนิยมนำบุตรหลานมาบวชซึ่งถือได้ว่าเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา และในขบวนแห่ก็จะต้องมีการแสดงต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนาน ทุกคนจะไม่ถือสาหาความกัน แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปชาวบ้านหนองเขื่อนช้างก็ได้มีการปรับปรุงแบบพิธีกรรมการทำบุญบั้งไฟ เพื่อให้เข้ากับยุคสมัย แต่ก็พยายามที่จะอนุรักษ์ของเดิมเอาไว้

ระบบความเชื่อ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และปภาณี ฐิติวัฒนา (2526, หน้า 14) ความเชื่อของมนุษย์เกิดขึ้นจากความไม่รู้ มนุษย์จึงทำพิธีบวงสรวงสิ่งที่ตนมองไม่เห็นเพื่อบูชา สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวดา ผีสงนางไม้ เพื่อให้สิ่งที่ตนคิดว่ามีอยู่นั้น ผ่อนคลายความรุนแรง และมีเมตตากรุณา ไม่ทำร้าย ไม่ก่อให้เกิดภัยพิบัติและบันดาลความสุขมาให้ โดยความเชื่อแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความเชื่อทั่วไป เช่น นรก สวรรค์ ความฝัน
2. ความเชื่อที่แฝงไว้ด้วยความกลัว หรือ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ โดยแบ่งย่อยเป็น 12 อย่าง ได้แก่
 - 2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
 - 2.2 ความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้าน
 - 2.3 ความเชื่อโชคลาง
 - 2.4 ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม นิमित ผัน
 - 2.5 ความเชื่อทางไสยศาสตร์
 - 2.6 ความเชื่อลักษณะของคนและสัตว์
 - 2.7 ความเชื่ออันเนื่องมาแต่ศาสนา
 - 2.8 ความเชื่อเกี่ยวกับการทำมาหากิน และอาชีพ
 - 2.9 ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี
 - 2.10 ความเชื่อเรื่องเคล็ดและการแก้เคล็ด
 - 2.11 ความเชื่อเกี่ยวกับนรกสวรรค์ ชาติ ภพ
 - 2.12 ความเชื่อเกี่ยวกับเลขดี เลขร้าย วันดี วันร้าย

ผลของความเชื่อ

ความเชื่อและความศรัทธานับเป็นพื้นฐานแห่งการนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประโยชน์ของความเชื่อ มีผลต่อมนุษย์ ดังนี้

1. ความเชื่อก่อให้เกิดการถ่ายทอดประเพณีวัฒนธรรม
2. ความเชื่อก่อให้เกิดการนับถือศาสนา
3. ความเชื่อก่อให้เกิดภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. ความเชื่อก่อให้เกิดความสมัครสมานสามัคคี
5. ความเชื่อก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

6. ความเชื่อก่อให้เกิดพลัง

7. ความเชื่อก่อให้เกิดความมั่นใจ

การเปลี่ยนแปลงของประเพณีบุญบั้งไฟ

การเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมือง สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี การอนุรักษ์และฟื้นฟูศรัทธาความเชื่อเรื่องฮีตสิบสองเกี่ยวกับบุญบั้งไฟของชาวอีสานในพื้นที่สุรินทร์ จึงไม่ต้องอยู่ภายใต้กิจกรรมตามแบบดั้งเดิม มีการสร้างกิจกรรมบางอย่างขึ้นใหม่ เช่น กิจกรรมกองเชียร์ และการแข่งขันจุดบั้งไฟ บุญบั้งไฟในสมัยก่อนมีขึ้นเพื่อขอฝน บูชาพระยาแถน และผสมผสานกับการบูชาผีปู่ตาประจำหมู่บ้าน และเป็นสัญญาณว่าให้ผู้คนในที่ต่างๆ กลับมารวมกันเพื่อลงแขก ดำนา หรือเป็นตัวบอกกล่าววักไถ่ฤดูกาลทำนาแล้วซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลัก แต่พอมาถึงปัจจุบันได้มีการวิวัฒนาการของประเพณีนี้มากขึ้น โดยจัดขึ้นมาเพื่อความสนุกสนานของผู้คนในหมู่บ้านซึ่งมีทั้งมหาเศรษฐีและคนชั้นต่ำ งานประเพณีบุญบั้งไฟเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากพื้นที่ใกล้เคียงเช่นประชาชนในจังหวัดยะลา ปัตตานีและสงขลาให้ โดยจัดขบวนแห่ที่ตระการตาและมีการแข่งขันกันจุดบั้งไฟว่าบั้งไหนขึ้นสูงกว่ากันหรือมี ระยะเวลาในการตกลงสู่พื้นมากที่สุด ใครที่เป็นเจ้าของบั้งไฟก็จะชนะและได้เงินรางวัลในกิจกรรมนั้น

บั้งไฟได้กลายเป็นกิจกรรมเพื่อความบันเทิง การท่องเที่ยว และตอบสนองต่อวิถีชีวิตแบบเมืองมากกว่าที่จะตอบสนองวิถีชีวิต ชาวเกษตรกรรมตามแบบในชนบท นอกจากนี้รูปแบบการจัดงานบุญบั้งไฟแบบสมัยใหม่ที่เห็นได้ชัดก็คือการแบ่ง ขบวนแห่บั้งไฟ ประกอบด้วยขบวนรำเซิ้งกลองยาวประยุกต์และรถบั้งไฟสวยงาม ในอนาคต การสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมประเพณีบุญบั้งไฟทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้สึกผูกพันสามารถพึ่งพาอาศัยกันและกันได้ มีจิตสำนึกถึงความเป็นพวกเดียวกันมีความตั้งใจที่จะร่วมกันสืบสานวัฒนธรรมอันดีงามนี้ ให้เป็นอัตลักษณ์มีคุณค่าทางวัฒนธรรมของกลุ่มตนเอง รวมถึงการให้ความเคารพ ความปรารถนาที่จะทำความเข้าใจและเรียนรู้วัฒนธรรมของคนอื่น จะเป็นการสร้างคุณค่าที่สามารถให้ประเพณีสามารถดำรงอยู่ในความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้ดำรงอยู่ต่อไปได้ในอนาคต

บทสรุป

ประเพณีบุญบั้งไฟเป็นงานประเพณีที่สร้างความสนุกสนาน ความรักและสามัคคีของชาวบ้านในชุมชน สิ่งเหล่านี้สามารถก่อให้เกิดคุณค่าของประเพณีบุญบั้งไฟกับการดำรงอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมหนึ่งเดียวในภาคใต้ในตำบลภูเขาทอง การยึดถือความเชื่อที่มีมายาวนาน ทั้งนี้เนื่องจากการดำรงอยู่ในด้านความเชื่อที่มีความสำคัญต่อชาวบ้านเป็นอย่างมาก จนกลายมาเป็นประเพณีประจำท้องถิ่นและถ่ายทอดกันมาโดยลำดับ แม้ว่าในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามยุคสมัย แต่ก็ยังคงการอนุรักษ์รักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อให้คนรุ่นหลังได้รู้ขนบธรรมเนียมประเพณีบุญบั้งไฟ นับว่าเป็นภูมิปัญญา รวมถึงเป็นกุศโลบายของบรรพบุรุษที่ทำให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจเกิดความรักและความสามัคคีในชุมชนในการทำกิจกรรม ทำให้ลูกหลานได้เข้าวัดทำบุญและเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาวอีสานดั้งเดิมเอาไว้ให้ลูกหลานสืบทอดและสืบสานประเพณีความเชื่อในเรื่องการขอฝนที่จากพญาแถนสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน เพื่อดำรงอัตลักษณ์และสืบสานประเพณีบุญบั้งไฟ บ้านภูเขาทอง ตำบลภูเขาทอง อำเภอสุรินทร์ จังหวัดนครราชสีมาถึงปัจจุบัน ประมาณ 50 ปี

บรรณานุกรม

- दनัย ไชยโยธา. (2538). *ลัทธิ ศาสนา และระบบความเชื่อ กับประเพณีนิยมในท้องถิ่น*.
กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- ธวัช ปุณโณทก. (2528). *วัฒนธรรมพื้นบ้านคติความเชื่อในวัฒนธรรมพื้นบ้านคติความเชื่อ*.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชิด สุกุณะพัฒน์. (2546). *วัฒนธรรมพื้นบ้าน และประเพณีไทย*. กรุงเทพฯ : ภูมิปัญญา.
- พระคองศักดิ์ สิริคุตโต. (2560). *ความเชื่อและพิธีกรรมที่มีต่อประเพณีบุญบั้งไฟของชุมชนบ้านธาตุ ตำบลบ้านธาตุ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต).
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรวรรณ จันทร์ศิริ และคณะ. (2553). *โครงการการศึกษาแนวทางการฟื้นฟูประเพณีบุญบั้งไฟแบบดั้งเดิม โดย การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนและชุมชนบ้านดอนเชียง ตำบลลุมพุก อำเภอคำชะอี จังหวัดยโสธร* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และปภาณี ฐิติวัฒนา. (2526). *ศาสนาและความเชื่อในกรุงเทพมหานคร*.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา ดันเส็ง. (2564, 25 กุมภาพันธ์). *ประเพณีบุญบั้งไฟ*. [เว็บไซต์]. เข้าถึงได้จาก <https://sites.google.com/site/praphenibuybangfi-phyanakh/home/chnid-khxng-bangfi-phyanakh>
- Jib Enjoy. (2021, 15 April). *Boon Bang Fai Tradition of Sukkharin*. [เว็บไซต์]. เข้าถึงได้จาก <https://pixabay.com/th/photosจุดบั้งไฟ-บั้งไฟ-จรวด-ชีปนารูธ-2434864/>